

بیرت دیسنس، یه کاک له شاعیره پشه نگه کانی سوریا لیزم. له ئینگلیزه وه : ناح س

• کورته یهک له ژیا ننامه ی بیرت دیسنس

بیرت دیسنس، کوکی کابرایه کی خاوه خاوه بوو، له ۴۰
ته مووزی ۱۹۰۰ له پاریس له دایک بووه. سهره تا دهچته په یمانگای
بازرگانی، پاشان بهرله وهی بیهته گشه نووسی ئه ده بی له ژنامه ی
پاریس سیر، له سا ۱۹۱۹ شیعره بهراییه کانی له گه قاری (ئه ده ب
ی داداییه کان بیاوده کرده وه. پاشان له سا ۱۹۲۲ یه که مین دیوانه
شیعری خه به چاپ ده گه یه نه ت. ئه مه هه بژارده شیعریه ی ده بته
بنه ما و ده رکه وته یه کی باش به سوریا لیزم. به خزمه تکردنی سهر بازی
دهچته یزی سوپای فه ه نسی. به ناچاری به ماوه ی دوو سا ده ب
بچته م راک له وکاتانه دا ده بته براده ری " ئه ند ری بریتان " که
له گه " لويس ئه راگن " و " پل ئیلوار " به یه که وه ده بن، بریتان
و دیسنس ده بنه دوو سیمای دیار و پشه هوانه ی سوریا لیزم، دیسنس
له بهرئه نجامی پراکتیزه کردنی تکنیک و فرم و شه وازی کی ناوازه به
داه نانی گه وره گه یشتبوو، " بریتان " له مانیفستی سوریا لیزمی
سا ۱۹۲۴ ستایشی ئه مه پراکتیزه و داه نانه ده کات. ئه مه ره ستایل
و ته کنیکه ده بته هه ی ده رهاو یشته ی ئه فراندن و بازدان به نه و
ووبه ره کانی هه سته نه سته کانه دا وات ووبه ره ناخودئاگایه کان.
له نه و شیعره کانی دیسنس ئه وکاتانه یاریکردن به وشه و به کاره نانی
وشه ی هاوشه وه و دووباره کردنه وه ی وشه کان هه روه ها، جدیه ت و
زمانه کی شه هوانی و ئیرسی ده بیندرا. سا ۱۹۲۰ تا سا ۱۹۳۰ ئه مه
ماوه یه دره وشاوه ترین قناغ بووه به داه نانه قوو هکانی له ماوه ی
ئه مه سا بانه دا زیاتر له هه شت کته بی به چاپگه یاندووه. له سا
۱۹۳۰ دیسنس که ماک سارد ده بته وه له گه سوریا لیزم و هاوشانه کانی
، بریتان له مانیفستی سوریا لیزمی ۱۹۳۰ هخنه له دیسنس ده گرته
ده رباره ی گومابوون و خه دوورخستنه وه ی له بزووتنه وه که و له کاره

ژانامه نووسیه کانی . دیسنځس به خړایي گه‌شهی ده‌کرد و هه‌وایی ددها به‌رگری له داها نانه‌کانی بکات و ده‌ستیان پوه بگرټ ، هاوکات به ژيانی تایبه‌تی و تاکه‌که‌سیشی ابگات . له‌وکاته‌دا زه‌ماوه‌ند له‌گه (Youki Foujita) ده‌کات ، ژيانی تازه‌یان وا ده‌خوازټ که به نووسینه‌کانی زیاتر گرنگی به‌لایه‌نی بازگانیش بدات له ده‌زگا اگاه‌یان‌دنه‌کان و ادیب و ته‌له‌فزیلی نه‌نساویدا . شیعره‌کانی دیسنځس به‌تایبته ستایله‌کانی به‌رایي زیاتر م‌سیقی بوون . دیسنځس له شاعر نووسین به‌رده‌وام ده‌بټ له سا۱۹۳۶ له‌وده‌مه‌دا ده‌سا زټتره‌خهریکی شاعر نووسینه وه هر له‌و سا۱۹۴۰ وک ئ‌رموونکی نو ، (ب ماوه‌ی یه‌ک سا هر ټټره‌ی شاعرک ده‌نووست) له‌وکاته‌دا به‌ره‌مه‌کانی به‌چاپ د‌گه‌یه‌نټ ، له سا۱۹۳۹ له‌گه ده‌سپ‌کی جه‌نگی جیهانی دوهم دیسنځس دوباره ده‌بټته‌وه سهرباز له‌یزی سوپای فه‌هنسادا . له‌کاتی زا‌بوونی ده‌سه‌اتی ئه‌مانیا له‌ژر ناو‌کی خوازاراو وه‌ک ل‌سین گال‌یس ، پرری ئه‌ندییر د‌نووست ، دیسنځس له‌وده‌مه‌دا ک‌مه‌ه وتارک ده‌نووست تیايدا گا‌ته به بلیمه‌تی نازیزم ده‌کات . ئم وتاران‌ه و له‌گه ئیشه‌کانی تری که به‌ه‌یان‌ه‌وه به‌رگری له فه‌هنسا ده‌کرد ده‌سگیرده‌کرټ و ده‌گیرټ . دیسنځس یه‌که‌مجار ب‌ Auschwitz ده‌ن‌ردرټ پاشان ده‌گوازرټته‌وه ب‌ که‌مپی Czechoslovakia له سا۱۹۴۵ له‌و که‌مپه‌ ئازاد ده‌کرټ ، دواتر تووشی گران‌ه‌تا ده‌بټ ، وه ل‌ ۸ می‌سی ۱۹۴۵ ک‌چی دوايي ده‌کات و ک‌تایی ب‌ ژيانی دټ .

گوڤکي سهر چيايه بهرزه کان به سه ده في گوت " تڤ ده دره وش ښي ته وه " سه ده ف به ښووباري گوت " تڤ زايه ښه ي " ښووبار به به له مي گوت " تڤ ده له رزيت " به له م به ټاگري گوت " تڤ پرشنگانه کښه په ده که يت " ټاگر به مني گوت " من که متر کښه په ده که م له پرشنگي چاوه کاني ټه و " به له م به مني گوت " من که متر له دښي تڤ ده له رزم کا تښک که ټه و ده رده که و ټ " ښووبار به مني گوت " زايه ښه ي من که متره له ناوي ټه و له زښو عه شقي تښدا "

گوځکی سهر چيايه بهرزه کانيش به مني گوت " ئه و جوانه "
منيښ گوتم " ئه و جوانه " ، " زريش جوانه " ئه و دم بزوځنځ

▪ ژباش ئواره باش

شه وک گځي گرتووه وهک ژيله م
هه وره کانيش سوور ده چنه وه
ژباش به ځم ئواره باش خانم
ته هه رگيز بير له ته مه ني خت مه که ره وه
چ ده بخت ته گهر له شهرمان ده موچاوت سوور هه ځکه ځت
جمکه ئستړه يه ک دروست بکه خوځنيان له بهر بځوا
چ ده بوو ئا گهر ځووخساري ته ه ننگ کرا با
ته گهر کځوه سپيه کانيش بدره وشا با نه وه له سهر لقه کان
ته مه ني ته ده رکه و تايه
له سهر تاشه به رد ځکی خه مځشي يان کريستالي
سبه ري داره گه وره کانيش
به سهر گځت بځيشتبا .

▪ ئه دگاره کاني ئاسمان

ئه و ئا گره ي سه ما ده کات
ئه و چځه که يه ي گځراني ده ځت
ئه و با يه ي ده مرځت
شه پله به فريکيني کانيش
وهک زايه ه با وه کان
له نه و گوځدا ،
ځو بهر ځکی خه مناک و هه سره ت
له و ځځزه ي که ته ده په ځ
هه موو بهرگي گځيان پځشيوه
ده ننگي گه شتيار ځک
ته ز و غوبار کاني ئاسمان
هه موو گرده کاني سهر زه وي
ئه و چاوه ي به ده م ځگا وه ده وانځ و
هه نگا وه کان ده نووس ته وه
ئه و ژماره لوولنه کرا وانه ي
ب نا وه کان به جځماون

له نـ و گرمـ بوونی هه وره کان
ووگه یه کی نه ناسراوه
بـ ئه وهی که دهـ وانـ و ئه وه یش هـ شتا نه ها تووه .

▪ له ژـر بهرگی شهودا

بـ خه وتن له نـ و سـ بهری تـ
له ژـر بهرگی شهودا
بـ ههـ گرتنی شوـن پـیه کانی تـ ، تارمایی تـ له په نجه ره که دا
ئه وـ تارمایی تـ یـ لـ پـنجـرـکـوـ نهک هی که سـکی تر
ئه وه تـی ،
ئه و په نجه ره یه مه که ره وه ، له پشت په رده کانی کـ ده جولایته وه
چاوه کانت دامـخه
من حه زده کهم به لـوه کانم دایان بخهم
بهـام په نجه ره که ده کـته وه و سروهی با
ئه و سروهی به هـزه وه شـوهی گـو و ئـای چوارده وری
اکردنه کانم اده گرـ
له گه تـپـیـنی کات
په نجه ره که دـکـتـو و ئه وه تـنیت
من دـمـکـ ئه وه ده زانی .

▪ من زـر خهون به تـوه ده بینم

من زـر خهون به تـوه ده بینم که تـ ئیتر استه قینه نیت
ئایا له وـدا هـ شتا کات بـ من ماوه بـ ئه وهی
به جهسته زیندوووه کهی تـ بگم ، هه تا نـوده مت ماچ بکه م و
ده نگه به سـزه کهت وا لـیکه م هـر ها ژـی بـ
من زـر خهون به تـوه ده بینم که قـ و باسکه کانم له وه ته ی پـگه ییون
وا اها توون به ده وری سینگما بیان ئـانـم
وهک ئـوهی سـ بهری تـم له با وهش گرتـ ، که بـگومان
بچه مـنه وه بـ شـوه و قه د و باـای تـ
بـ ووبهـوو بوونه وه له گه شـوه استه قینه کهی تـ
که چـنـاوی کردووم و بهـوهی بردووم
بـ چه ندین ئـژ و چه ندین سا
من به دـنیایه وه بووم به سـ بهر
ئـف پـوهری ههسته کان

من زړه خون به تېوه ده بینم که دنیام له ودا
 کات به من نه ماوه تهوه تا به ئاگا به مهوه
 من له سهر پیه کانم خه وتووم ، نوڅر به هه موو شوازه کانی
 ژیان و عه شق ده کهم ، هه روه ها به تېش
 که ته نها که سکه گرینگی به ئم مدم ددات ، که چتر من نا توانم
 ده ست له وخسار و له وه کانت بدهم وهک ده ستل دانی
 وخسار و له وه کانی بوارانی تر
 من زړه خون به تېوه ده بینم ، زړه پیاسه ده کهم
 قسان زړه ده کهم ، زړیش ده خوم له گه ئه ندشه و وه همه کانی تې
 به دنیایه وه که ئه وه ته نها شت که به من ما به ته وه
 که بې ته ئه ندشه و وه هم ، له نېو ئه ندشه و وه همه کاند ، سبه رکه
 سه د هیندهی سبه ر ، به ده وری سبه رکی تر بخول ته وه و
 بې واته نېو خولانه وه ، بدره وش ته وه به د وری
 سبه ر کانی نېو ژیان تې .

▪ سه رچاوه کان : له ئینته رن ته وه

Robert Desnos – poems, Biography , Quotes -1
 2- A sampling of French surrealist poetry